

WYDZIAŁ V

Krajowi

Roman Kaliszan **23 XII 1945–9 V 2019**

Znałem profesora Romana Kaliszana od kilkudziesięciu lat i zawsze z atencją przypatrywałem się jego karierze naukowej i akademickiej, gdyż jego wybitne osiągnięcia naukowe wyróżniały go spośród grona nauczycieli akademickich Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Aby ocenić życie i dorobek naukowy nauczyciela akademickiego, nie wystarczy opisać jego osiągnięcia naukowe, ważna jest także jego osobowość i działalność w innych sferach życia.

Roman Kaliszan przyjechał do Gdańska kilkadziesiąt lat temu z wioski Przybysław (Wielkopolska), aby studiować farmację na Akademii Medycznej (AMG). Z jego pisemnych, jak i ustnych wypowiedzi jasno wynika, że umiłowanie wiedzy, pasja poznawania prawdy były jego dominującym celem życiowym. Był przy tym człowiekiem nieśmiałym i skromnym, ale niezwykle stanowczym w przypadku dochodzenia prawdy w badaniach naukowych.

Prof. Roman Kaliszan otrzymał gruntowne wykształcenie w kraju i za granicą. Ukończył studia na Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Gdańsku (1968) oraz na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Gdańskiego (1973). W latach 1984–2016 był kierownikiem Katedry i Zakładu Biofarmacji i Farmakodynamiki AMG.

Na przestrzeni lat 1979–1993 przebywał na różnych stażach naukowych za granicą na uniwersytetach w Edynburgu (UK), Borstelu (RFN), New Brunswick (USA), Montrealu (Kanada) i Binghampton (USA). Studia, a następnie współpraca z wieloma wybitnymi naukowcami dały mu „żelazne” podstawy do rozwoju oryginalnej drogi naukowej. Osiągnięcia naukowe prof. Kaliszana, za którymi „ukrywają się” dziesiątki lat ciężkiej pracy laboratoryjnej i dziesiątki publikacji naukowych, monografii i książek drukowanych w renomowanych pismach i wydawnictwach naukowych, są wybitne:

- (1) Stworzył oryginalny kierunek badawczy, nazwany QSRR (*Quantitative Structure-Retention Relationships*) – są to ilościowe zależności pomiędzy strukturą związku chemicznego a retencją chromatograficzną. Wprowadził tę analizę do wspomagania identyfikacji białek w proteomice oraz do wykrywania środków dopingujących z listy Światowej Agencji Antydopingowej (WADA) z użyciem danych strukturalnych uzyskanych poprzez modelowanie komputerowe.
- (2) Opracował oryginalną procedurę w technice HPLC, wykorzystującą liniowy gradient pH fazy ruchomej, która umożliwia szybką preselekcję substancji chemicznych jako potencjalnych leków o odpowiednich cechach farmakokinetycznych.
- (3) Stworzył oryginalne postępowanie w przewidywaniu aktywności farmakologicznej związków chemicznych dzięki wynikom analizy multiwariancyjnej PCA (*Principal Component Analysis*) dużych zbiorów danych podziałowych tych substancji (określonych techniką HPLC).

Osiągnięcia naukowe Profesora znalazły uznanie nie tylko w kraju, ale i za granicą, czego wyrazem są liczne nagrody naukowe oraz członkostwo w krajowych i zagranicznych organizacjach. Spośród wielu nagród, które otrzymał Profesor, na szczególną uwagę zasługują: nagroda FNP w dziedzinie nauk przyrodniczych i medycznych w 2003 roku; dwukrotna nagroda Prezesa Rady Ministrów RP za osiągnięcia naukowe (1997 i 2015); nagroda MNiSW za wybitne osiągnięcia naukowe (2009); Nagroda Naukowa Prezydenta miasta Gdańska im. Jana Heweliusza (2000) i Nagroda Naukowa Wydziału Medycznego PAN (1997). W roku 2018 jako pierwszy laureat z Polski otrzymał prestiżową nagrodę Europejskiego Towarzystwa Nauk Separacyjnych (EuSSS) im. M. Tswetta i W. Nernsta.

Pragnę podkreślić, że prof. Roman Kaliszan cieszył się autorytetem wśród naukowców, czego dowodem jest powoływanie go do różnych organizacji naukowych w kraju – członek korespondent (2009) i czynny (2018) Polskiej Akademii Umiejętności, a od roku 2013 członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk; dr h.c. Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (2012), oraz za granicą – członek zagraniczny Akademii Nauk i Umiejętności Wojwodiny (2010) i Włoskiej Narodowej Agencji ds. Oceny Uniwersytetów i Instytutów Badawczych (ANVUR). Był członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP (2010).

Prof. Kaliszan opublikował około 270 artykułów (IF ok. 700; cyt. ok. 9.000, H = 52) w renomowanych pismach naukowych, napisał dwie książki naukowe i był współautorem 35 książek, wydanych w większości w międzynarodowych wydawnictwach. Ten znakomity dorobek naukowy stawia go w czołowej grupie polskich naukowców.

O uznaniu jego osiągnięć naukowych w skali międzynarodowej świadczy fakt powoływania go jako recenzenta około 1000 artykułów naukowych i 300 recenzji projektów grantowych. Ponadto był recenzentem licznych rozpraw doktorskich oraz kilkunastu doktoratów h.c. w kraju i za granicą. Pracował w kolegiach redakcyjnych 11 pism naukowych, polskich i zagranicznych.

Lista odznaczeń i wyróżnień prof. Kaliszana obejmuje około 30 różnych pozycji. Myślę, że najważniejszymi odznaczeniami były Krzyże: Kawalerski, Oficerski i pośmiertnie Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

W ocenie wartości naukowca często pojawia się pytanie: „Czy wykształcił godnych siebie następców”? Prof. Kaliszan podczas uroczystości wręczenia Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza opowiedział o swoich chłopięcych marzeniach: „od wczesnego dzieciństwa pochłaniałem mnóstwo książek i odczuwałem nieodpartą potrzebę zdobywania wiedzy [...] koniecznie chciałem wyjechać na studia do Gdańska. [...] To swoiste *déjà vu* to przypomnienie wytworu wyobraźni dorastającego chłopaka, brodzącego z wiklinowym koszem na ryby po wodach rzeki Lutyni”. Takim chłopcem pozostał – brodząc tym razem po bezkresnych przestrzeniach nauki, łowił nie ryby, ale utalentowanych naukowców: był promotorem 21 przewodów doktorskich, opiekował się 8 habilitacjami. W jego „koszu” znalazło się kilku zdolnych naukowców.

Rozumiejąc doskonale istotę pracy naukowej, prof. Kaliszan wykorzystał swoje zdolności pełniąc funkcję prorektora, a następnie rektora (2005–2008) Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Swoimi sukcesami naukowymi działał stymulująco i przyspieszył rozwój naukowy nauczycieli akademickich naszej uczelni, która zaczęła zajmować czołowe miejsca w krajowych rankingach naukowych. Za jego kadencji rozpoczęto budowę nowoczesnego Centrum Medycyny Inwazyjnej i zainicjowano restrukturyzację uczelni w kierunku uniwersyteckim – utworzono Wydział Nauk o Zdrowiu.

Wydział Lekarski Polskiej Akademii Umiejętności stracił znakomitego naukowca. Nauka polska straciła wybitnego farmaceutę i chemika o międzynarodowym uznaniu.

Janusz Limon